

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ ΑΥΔΗΜΙΟΥ

A

ἀβολιάζω=συνδέω.
ἀβόλι και *ἀβόλιασμα*=(οὐδ) σύνδεσις.
ἀδέξος=(ἀδέξα, ο) ἀκατάλληλος. Ἐλέγετο ὁμως εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀξιο-
 ποίνων πράξεων. Π. χ. *ἀδέξος κλέφτης*=λιαν ἐπιτήδειος κλέφτης.
Ἀηδιλήμονας=Ἀγ. Παντελεήμων.
Ἀηγιώρης=ὁ Ἀπρίλιος.
Ἀηδητήρης=ὁ Ὀκτώβριος.
ἀκατούνεντος=(ἀκατούνετ'—ο) ἀνίκανος.
ἀλαγίτα=(θηλ.) γλύκισμα. Ἐγίνοντο κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀγίων
 Σαράντα Μαρτύρων (9 Μαρτίου). Ἦσαν πολὺς ἐξ ἀλεύρου καὶ ἐψήνοντο
 εἰς εἰδικὸν σκεῦος (σάτσι), ἐνίστε πῆλινον, καὶ κατόπιν ἐρρίπτοντο εἰς διαλε-
 λυμένον μὲ νερὸ πεκμέζι ἢ ζάχαρι. Ἀφοῦ ἐμπούσκουν ἐρραντίζοντο μὲ κα-
 νέλα καὶ καρύδια.
Ἀλωνήτης=ὁ Ἰούλιος.
ἀνεβάνω=φέρνω εἰς τὴν μνήμην, κάμνω λόγον.
ἀξτέρα=σαύρα.
ἀργαστήρ=(οὐδ.) παντοπωλεῖον.
ἀρμακὰς=μικρὸς τοπος εἰς τὴν ἄκρην ἐκάστης ἀμπέλου, ὅπου ἦσαν
 μαζευμένοι οἱ λίθοι οἱ ἐξαχθέντες κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῆς ἀμπέλου.
ἀρμενάκι=(οὐδ.) τὸ χαμαίμηλον.
ἀρσένης=μέλισσα ἀγρία μεγάλου σχήματος.
αὔλακος=αὔλαξ εὐμεγέθης, τοῦ ὁποίου τὸ νερὸ ἐχρησίμευε διὰ νὰ
 κινήσῃ νερόμυλον.

B

βαβούλα=(θηλ.) χρυσόμυγα.
βαγδαδι=εὐτελής οἰκοδομή (τοιχος) ἐκ πηλοῦ καὶ ξύλων. Α. Τ. 1)
βαγδαλᾶς=ἄμπελος ἀφειθεῖσα ἀκαλλιέργητος.
βάλαρας=ἀσθένεια τῶν ἀμπέλων (ὠίδιον) ἐναντίον τῆς ὁποίας
 ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ θεῖον.

1) =Λέξις Τουρκική.

Ευδοκίμ
 Ζωγράφος
 -Θρακική ΝΟ
 ΤΣ' 1941
 1. 325-334

βαλσαροβαρεμένα=(ἐπιθ. συναντώμενον εἰς οὐδ. γένος) τὰ σταφύλια τὰ προσβεβλημένα ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ βάλσαρα.

βαράδ=(οὐδ.) κινυέλῃ.

βαρβοῦτες (θῆλ. ἀρ. πλ.)=χονδραὶ λευκαὶ μάλλιναι κάλτσαι. Κατεσκευάζοντο εἰς Σχολάριον καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο ὀλίγον εἰς Αὐδήμιον.

βασταγός=(ἀρσ.) ξύλον διχαλωτὸν εἰς τὸ ἓνα μέρος του. Ἐχρησίμευεν κατὰ τὴν φόρτωσιν τῶν ζώων διὰ νὰ στηρίξη τὸ βάρος τοῦ ἑνὸς μέρους.

βαιζάκια=(οὐδ.) οἱ κοντοὶ στύλοι, οἱ ὑποβαστάζοντες τὰς ἐξοχὰς τῆς οἰκίας (τοὺς τσικμάδες) Α. Τ.

βέκες=(θῆλ. ἑν. ἢ βέκια) τὰ ἀκίνητα καὶ συνεχόμενα ξύλινα καθίσματα τῶν καφενείων. Ἐσυνηθίζετο εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ καφενείου νὰ ὑπάρχουν πέρα ἕως πέρα βέκες.

βέντ=(οὐδ.) τοῖχος χονδρὸς προφυλακτὴρ ἐκ τῶν ὀρηκτικῶν ρευμάτων Α. Τ.

βιδιάζ=εὐδιάζει. Ἐχρησιμοποιεῖτο μόνον εἰς παροιμίαν «δι δόχω πὺν πρίγουμει μόνον πὺν βιδιάζ».

βιρβίνα=ξύλινον μεγάλο δοχεῖον, χωρητικότητος 30—40 ὀκάδων, κάτω φαρδὺ καὶ ἐπάνω στενὸ, μὲ κάλυμμα. Ἐχρησίμευεν διὰ νὰ ἀποθηκεύουν τροφίμα (τραχανά, μπληγοῖ κα).

βιτούλα καὶ βιτοῦλι=(θῆλ.) αἷς πρὸς δὲν ἐγέννησεν ἀκόμη.

βλίκια=(οὐδ.) χοιρίδια. Διενεργεῖτο καὶ ἐμπόριον χοιριδίων, πρὸς διατροφὴν, διὸ καὶ ἡ φράσις: *πᾶμε στὰ βλίκια*; νὰ ἐμπορευθῶμεν δηλαδὴ χοιρίδια.

βλίκος=(ἀρσ.) φάκελλος.

βιογιά=(θῆλ.) ἀσθένεια (εὐφλογία).

βόμβα=ἐλέγετο καὶ βαρέλα. Δοχεῖον ξύλινον χωρητικότητος 400—500 ὀκάδων, χρησίμευον διὰ τὴν ἀποθήκευσιν ρακῆς καὶ διὰ μεταφορὰν οἶνων.

βοῦβζα καὶ βοῦβζέλα=(θῆλ.) παπαρούνα.

βοῦμάνικα=(οὐδ. ἐπιμάνικα) πάνινα χονδρὰ ἐπικαλύμματα τῶν χειρῶν. Τὰ ἐχρησιμοποιοῦν τὰ κορίτσια πρὸς εἰργάζεσθαι εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ μὴ μαυρίζουν τὰ χέρια των.

βούρδουνας=(ἀρσ.) μαμοῦδι μεγάλο.

βουχουράκι=(οὐδ.) ὕφασμα λεπτὸν μάλλινον, διὰ γυναικεῖα ἐνδύματα.

βουχουρένια=(γέν. θῆλ. συναντᾶται καὶ εἰς τὸ οὐδ. *βουχουρένιο*). τὸ ἐκ λεπτοῦ μαλλίνου ὕφασματος γυναικεῖον ἐνδυμα.

β'τί=(οὐδ.) δοχεῖον ξύλινον χωρητικότητος 40—50 ὀκάδων. Ἐχρησίμευεν διὰ τὴν μεταφορὰν σταφυλῶν προωρισμένων δι' οἶνον, αἵτινες ἠδύναντο νὰ πιεσθοῦν ὀλίγον ἐντὸς διὰ νὰ χωρέσουν περισσότερα.

Γ

γαρφαλιός=τὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ ποὺ εἶχε τὶς γλάστρες μετὰ τὰ λουλούδια

γαῖδουροκυλίστιργια=(θηλ.) τόπος μικρός. Ἐλέγετο ἐπὶ μικρῶν κτημάτων.

Γενάρος=Ἰανουάριος.

γιαλάκη=(οὐδ.) μικρὰ δεξαμενὴ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔτρεχε ἡ βρύσις.

γιαλετζής=(οὐσ. ἄρ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς, κυριολεκτικῶς παραθαλάσσιος, ἐσήμαιναν ὅμως τὸν ἀγωγιάτην.

γιαλόβλα=(οὐδ.) μικροὶ λίθοι κείμενοι εἰς τὴν παραλίαν.

γιαπαλάκια=(οὐδ.) εἶδος κοινῆς σταφυλῆς.

γίλερ=(θηλ.) ἱλαρὰ (ἀσθένεια).

γίλι=(θηλ.) (ῥινη) ἔλεγοντο τὰ κατακάθια τοῦ κρασιοῦ.

γιοματῶ=δοκιμάζω τὸ φαγητόν.

γιόστασι=(οὐδ.) θεϊκὸς χαλκός. Α. Τ.

γιοδέλι=(οὐδ.) μικρὸς κουβᾶς.

γκαβενές=(ἄρσ.) καφεῖν, καφενεῖον.

γκαβές=(ἄρσ.) καφές, καφενεῖον.

γαῖδραρμένης=(ἄρσ.) τὸ χωρὶς εὐωδίας χαμαίμηλον.

γκατζέλι, γκατζέλα=(οὐδ.) πῶλος ὄνου, καὶ θηλυκὴ ὄνος.

γκούγκζα καὶ γκουγκζέλα=παπαρούνα.

γλιακός=(οὐσ. ἡλιακός) σάλα τοῦ σπιτιοῦ.

γρετζίκα=(οὐδ.) δένδρον (ἢ πασχαλιά). Α. Τ.

γουνάκα=(οὐδ.) ἔνδυμα γυναικεῖον, ἐνδεδυμένον μετὰ γούναν, ὀλίγον μακρύτερον ἀπὸ τὴν μέσην.

γρατζούνα=(θηλ.) δοχεῖον μετὰ χερεὶ, χωρητικότητος ἡμισείας ἕως δύο καὶ τριῶν ὀκάδων ἀπὸ φυτὸν εἶδος κολοκύνθης, ἔχον τὴν λαβὴν εἰς τὴν μίαν τῶν πλευρῶν, χρησιμωτάτη εἰς τὴν πλύσιν καὶ εἰς τὴν μετάγγισιν ὑγρῶν. Ἐκαλλιεργεῖτο μόνον δι' αὐτὴν τὴν χρῆσιν καὶ ξηρανομένη ἡνοίγετο ἐκ μιᾶς καταλλήλου πλευρᾶς, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι τὸ ὀλιγώτερον μέρος ἀπὸ τῆς λαβῆς πρὸς τὸ ἄνοιγμα.

γρίβα=(θηλ.) ἡ λευκὴ ἡμίονος. Ἐχρησίμευεν ἐνίοτε καὶ ὡς ἐπίθετον τριγενές καὶ τρικατάληκτον.

Δ

δαμλαδίσκε=(συννηντάτο εἰς τὸ γ'. πρόσωπον τοῦ ἄρσ. τῆς ὀριστικῆς), ἐκ τῆς τουρκικῆς, ἔπαθε ἀποπληξίαν.

δευτεράκα=(οὐδ.) ἡ δευτέρα νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

δευτέρω=(οὐδ.) τὸ ἀβαθὲς σκάψιμο τῶν ἀμπέλων με τσαπίτσα, διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν χόρτων.

δηξος-πηξος=ἐλέγετο εἰς ἀντικατάστασιν δυσωνύμων λέξεων μὴ δυναμένων νὰ ἐπαναληφθοῦν ὑπὸ τοῦ ἐξιστοροῦντος.

δκέλι=(οὐδ.) εἶδος σκαπάνης, με δύο αἰχμὰς πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

δούρβανος=(ἀρσ.) ὀρμητικὸν ρεῦμα. π.χ. *τρέχ' δούρβανος*.

δουρδούνη=(οὐδ.) τηλεσκοπίον.

δουτλίκι=(ἀρσ.) συκομωρεών. Λ. Τ.

δροσαχή=(θηλ.) φυτὸν καλλιεργούμενον εἰς τὴν γλάστρα. Ἀλλαχοῦ δενδρισάχι.

δρύμ=(θηλ. ἢ λ. ρύμη συγχωνευθεῖσα με τὸ ἄρθρον τῆς αἰτιατικῆς) στενὴ διάβασις χωρίζουσα δύο ἢ καὶ περισσοτέρας οἰκίας.

Ε

εὐκέες=οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου.

Ζ

ζαχερὲς=(ἀρσ.) ζωοτροφία. Προμηθεῖαι. Λ. Τ.

Θ

θρακόβολι=(θηλ.) ἡ ζεστὴ ἀκόμη ἀπὸ τὴν πυρὰν δτάκτη, ἀναμεμυγμένη με ὀλίγα ἀναμμένα κάρβουνα.

Θέρος=(ἀρσ.) ὁ Ἰούνιος.

Κ

καδινπαρμάκια=(οὐδ. συνηντᾶτο εἰς τὸν πλ.) εἶδος σταφυλῶν. Λ. Τ.

καδλανάφτις=(ἀρσ.) κανδηλανάπτῃς. Μικρὰ συσκευὴ τρίγωνος ἀπὸ τενεκὲ καὶ φελόν, ἥτις πλέουσα ἐντὸς τῆς κανδήλας, ἐχρησίμευε διὰ νὰ συγκρατῇ τὸ φυτίλι.

καζάνιασμα=(οὐδ.) ἡ ἐργασία διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῆς ρακῆς.

κακαπείκαστος=(ἐπιθ. ἐκ τοῦ κακῶς ἀπεικάζω, τὸ θηλ. κακαπείκαστ'-ο) ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐννοεῖ εὐκόλως.

καλαδαρίκι=τὸ προχείρως φερόμενον ἀνδρικὸν ἔνδυμα ἐπὶ τῶν ὤμων, χωρὶς νὰ ἔχῃ περασμένα τὰ μανίκια.

καλέβριγια=(θηλ. συνηντᾶτο τὸ περισσότερον εἰς τὸν πληθυντικὸν

καλέβριγες, ὑποδήματα παλαιὰ τὰ ὅποια ἐχρησίμευαν προχείρως εἰς τὰς αὐλὰς. Μετφ. ἄνθρωπος ποῦ περιφέρεται ἀσκόπως καὶ ἐνοχλεῖ τοὺς ἄλλους.

καναράδες=(ἄρσ.) ἀπόκρημνοὶ βράχοι.

κανδιλέρ=(οὐδ.) μικρὰ κανδήλα.

καπλαμᾶς=(ἄρσ.) συννεφώδης καιρὸς.

κάππα=(θηλ.) κουβέρτα ἐκ μαλλίου κατεσκευάζοντο εἰς Σχολάριον.

καταστατὸς=(ἄρσ.) κόνις ἐκ σίτου λευκοτάτη. Ἐγίνετο ὡς ἑξῆς: Ἐμοσκεύετο ἐπὶ ἡμέρας τὸ σιτάρι καὶ κατόπιν ἐπατεῖτο ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ἡμέραν εἰς τὴν σκάφην, ἐστραγγίζετο καλῶς καὶ τὸ ὑγρὸν ἐτοποθετο εἰς κατὰλληλα δοχεῖα καὶ κατεστάλαζεν εἰς τὸ κάτω μέρος. Ὁ λευκὸς οὗτος πολτὸς ἐξηραίνετο, ἐτρίβετο καὶ ἐκοσκινίζετο. Ἐχρησίμευε διὰ τὴν κατασκευὴν γλυκισμάτων Τουρκιστὶ νισαστές.

κάτσκανα=(οὐδ. πλ. ἄρ.) ἄνθη τῆς κατσκανιάς. Ἐχρησίμευον ὡς τροφή τῶν αἰγοπροβάτων.

κατσκανιά=(θηλ.) δένδρον τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα εἶναι στρογγυλὰ καὶ τὰ ἄνθη κόκκινα.

καπέκια=καὶ ἔπειτα.

κοδοροῦνη=(οὐδ.) ἔνδυμα γυναικείου καὶ ἀνδρικοῦ ἐνδεδυμένον μὲ γούναν, ἔφθανε μάλιστα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μέσης. Τὸ ἐφόρουν αἱ γυναῖκες μὲ φουστάνια καὶ βρακιά, οἱ δὲ ἄνδρες μόνον μὲ τὰ τσαξίργια (ποτούργια).

κολιοκόπανος=κολικόπονος.

κολόβια=(οὐδ.) εἶδος σταφυλῶν, καταλλήλων κυρίως διὰ τὴν ἐξαγωγὴν ρακῆς.

κοπέλλα=(θηλ.) νεάνις. Ἡ τετάρτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

κορδζα=(οὐδ. πλ. ἄρ.) τὰ ἄγρια ἀπίδια.

κορδζιά=(θηλ.) ἡ ἄγρια πιδιά.

κοτσάκη=(οὐδ.) τὰ διανεμόμενα κατὰ τὸν θάνατον παξιμάδια ἢ ἄρτος μετὰ οἴνου.

κουτσομαρίζομαι=βγάζω τὸ ἐπανωφόριόν μου.

κοτσομάζης=(ἄρσ.) ὁ μὴ φέρων ἐπανωφόριον.

κούκουρο=(οὐδ.) ἐκεῖνα ποῦ κάμνουν οἱ πλάτανοι. Μεταφ. ἀνόητος ἄνθρωπος χωρὶς ἀξίαν. Συνήθως ἐλέγετο: Κούκουρο τ' Ἀβράμ=ἄνθρωπος ὑποκείμενος εἰς εἰρωνείαν.

κουκουροφτεῖς=(θηλ.) δένδρον ἄκαρπον καὶ ἄχρηστον. Συναντᾶται εἰς παροιμίαν: «Σοῦδαι μ'λῖες, σοῦδαι φτεῖες, σοῦδαι κι' οἱ κουκουροφτεῖς».

κουμλίτες=(ἄρσ.) τὰ πυκνόρογα σταφύλια.

κουρουμλιά=(θηλ.) Εἶδος δένδρον καρποφόρον.

κρεβατίνα=(θηλ.) ὑφαντικὴ συσκευή. Ἀλλαχοῦ ἀργαλειός.

κύλισμα=(οὐδ.) καλλιεργηθεὶς βαθέως τόπος μὲ σκαπάνας διὰ νὰ φυ-

τευθῆ ἄμπελος ἢ συκομωρεών, π.χ. ἀνοίγ' *κυλισμα* = καλλιεργεῖ τόπον δασώδη ἢ χέρσον.

Λ

λαμποθήκη = (θηλ.) θήκη ξύλινος κινητή, κρεμασμένη εἰς τὸν τοῖχον, εἰς ἣν ἐτοποθετεῖτο ἡ λυχνία.

λαρδομισάλα = (θηλ.) ἀκάθαρτη γυναῖκα.

λειτουργία = (θηλ.) ἡ εἰς ἐξωκκλήσιον ἀπὸ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν λειτουργία μετ' ἀρτοκλασίας.

λορτοκέρα = (θηλ.) ἡ αἴξ ποὺ εἶχεν ὄρθια τὰ κέρατα. Μικρ. ἢ ἐνοχλοῦσα διὰ τῆς στάσεώς της γυναῖκα χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται. π.χ. τ' ἤρτες κι στάθηκες *θροστά μ' μιὰ λορτοκέρα* ;

λουλάδες = (ἄρσ. ἄρ. πλ.) οἱ σωλήνες οἱ διερχόμενοι ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς *τίνας*, διὰ τῶν ὁποίων ἐγίνετο ἡ ἀπόσταξις τῆς ρακῆς.

μαγαζί = (οὐδ.) οἶναποθήκη.

μαλιφατοῦρα = (θηλ.) κατάστημα ὑφασμάτων. Ἐμπορεύματα ὑφασματοπωλείου.

μιλεγιά = (θηλ.) δένδρον τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα ἐχρησίμευον διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων.

μιλέν = (οὐδ.) κλάδοι *μιλεγιᾶς* (ἢ *μελία*).

μισάλα = (θηλ.) μεγάλο τετράγωνον σινδόνη στερεὸν καὶ δαντελωτὸν εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς του. Ἐχρησίμευε διὰ νὰ ξηραίνουν τραχανὰ κ.ἄ.

μισάλη = (οὐδ.) πετσέτα, ἡ ὁποία ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ περισσότερον διὰ νὰ περιτυλίγουν τὰ εἶδη ποὺ ἠγόραζαν ἀπὸ τὰ παντοπωλεῖα.

μορομόσκινα = (οὐδ.) εἶδος σταφυλῶν μυρωδάτων.

μονστοτραχανάς = (ἄρσ.) γλύκισμα οἰκιακόν. Ἐγίνετο μὲ μοῦστον καὶ μὲ σπασμένον σιτάρι· ἐχρησίμευε καὶ ὡς τροφή.

μισάδερα = (οὐδ.) ἐρμάρια μεγάλα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔβαζαν τὰ στρώματα, παπλώματα, χαλιά κ.ἄ.

Ν

ναμκιόρς = (τὸ οὐδ. *ναμκιόρκο*), ἀχάριστος. Λ. Τ.

νοβετσης = ὁ ἐργάτης ποὺ ἐπαράστεκε εἰς τὴν ἐξαγωγήν τῆς ρακῆς. Λ.Τ.

Ξ

ξεχαρανιάζω=ἐξάγω τὰ τσίπρα μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς ρακῆς.

ξεχαράνιασμα=(οὐδ.) τὸ ἄνοιγμα τῶν λεβήτων (καζανιῶν) καὶ ἡ ἐξαγωγή καὶ ἀπόρριψις τῶν τσίπρων μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς ρακῆς.

ξή κι' ἀργυρή=ἄσθενεια (εὐφλογία).

ξομάμ'δο=(οὐδ.) ἡ μεγάλη χρυσόμυγα.

ξτέλα=(θηλ.) μεγάλον πήλινον πινάκιον. Μετφ. γλύκισμα, ἀποστελλόμενον ὥς δῶρον μεταξὺ μελλονύμφων.

Ξτὸς=Χριστός.

Ξτὸς καὶ Παναγιά—(ἐπίρρ. Χριστὸς καὶ Παναγιά), φανερώσκει δέος, τρόμον.

Ξτοῦ=(θηλ.) Χριστούγεννα. Δεκέμβριος.

Ξτούγεννα=(οὐδ. ἀρ. πλ.) Χριστούγεννα.

ξωγλιακι=(οὐδ.) ἐξώστης.

ὀβριγιές=φυτὰ φυόμενα εἰς τὰ δάση εὐθὺς μετὰ τὸν ἐρχομὸν τῆς ἀνοιξίως. Ἀλλαχοῦ ἀβρουγιές. Ἐχρησίμευον ὡς τροφή.

ὀλιμερνός=(ἡ, ὁ). Κάτι ποὺ ἐγένετο ἐντός μιᾶς ἡμέρας π. χ. Ὀλιμερνὸ π'κάμσο. Ὑποκάμισο ποὺ ὑφαίνετο καὶ ἐροῦβετο εἰς μίαν ἡμέραν διὰ τὰ τὸ φορέσει ὁ πάσχων ἐκ σεληνιασμοῦ καὶ νὰ γίνη καλά.

ὀμμαγιές=(θηλ. ἡ σπυαγιά) φαγητὸν ποὺ ἐγένετο κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, ἥτοι ἔντερα χοίρου γεμισμένα μετὰ ρύζι, ἐντόσθια καὶ μυρωδικά.

Π

παλαμαριά=θεριστικὸν ἐργαλεῖον, ξύλινον.

παπίτσα=(θηλ.) ὄστρακον ἀπὸ χτένι (τὸ ἐξωτερικόν του μόνον).

παραβόσκι=(οὐδ.) ἡ νυκτερινὴ βόσκησις τῶν ζώων (ἱππων, ἡμιόνων, ὄνων).

παρακάτια=(οὐδ.) τὰ νυμφία, κατὰ τὴν Μεγάλην ἐβδομάδα.

περατζάδα=(θηλ.) μικρὸς τόπος.

πετρόκφα=(θηλ.) κοῦφα μικρὴ, χωρητικότητος 10—12 δικάδων σταφυλῶν. Ἐλαβε τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν γὰρ τὴν χρησιμοποίησίν της εἰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας καὶ εἰς τὸ ἄνοιγμα ἀγρῶν.

πισ'μονιμέρα=(ἐπίσημος ἡμέρα) ἐορτή.

πλάδα=μικρά ὄρνις.
 ποδοπάνια=(οὐδ. ἄρ. πλ.) πάνινα καλύμματα τῶν ποδῶν τὰ ὅποια ἐδένοντο μὲ σχοινία ἐξαρθρώμενα ἐκ τῶν τσαρουχιῶν.
 προκοῖδ=(οὐδ.) προκοῖλιον.
 πρωτάκλ=(οὐδ.) ἡ πρώτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.
 πυργιάφ'=(οὐδ.) μικρὸς πύργος εἰς τὸ ἄνω μέρος τῶν μεγάλων βαρελίων (βουτσίων).

Σ

σαόζω=ταξείδιον εἰς τὰ τουρκοχώρια τοῦ κάμπου. Λέγεται μίαν περίπου ἑβδομάδα.
 σατζάκια=(οὐδ.) τὰ ἐξέχοντα μέρη τῆς σκεπῆς (δόροφης). Λ. Τ.
 σδαιριάζω=συναρμόζω.
 σεργέκλ=(οὐδ.) εὐτελής τροφή. Κατεσκευάζεται ἀπὸ καβουρντισμένα ρεβύθια, ἄλας, ρήγανη καὶ πιπέρι. Ἐχρησιμοποιεῖτο παρὰ τῶν πτωχοτέρων οἰκογενειῶν κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν.
 σιδροπάλουκο=(οὐδ.) σιδηροῦν ἐργαλεῖον, αἰχμηρὸν εἰς τὸ κάτω ἄκρον. Ἐχρησίμευεν εἰς τὴν φύτευσιν ἀμπελῶν καὶ ἄλλων δένδρων.
 σιδροσίηλ=(οὐδ.) σιδηροῦν οἰκιστὸν σκεῦος. Εἶδος ταψιοῦ μὲ χαμηλὰ χεῖλη, στρογγυλὸν καὶ ἀρκετὰ μεγάλο.
 σινανάτ=(οὐδ.) μικρὰ λυχνία.
 σκαθι=(οὐδ.) τὸ πτηνὸν κύνθαρον.
 σκέτα=(θηλ. τοῦ σκαθίου) μικρὸν κελαδητικὸν πτηνόν, διετηρεῖτο εἰς κλουβία.
 σμαρίδα=(θηλ.) εἶδος ἰχθύος παραπλήσιον μὲ τὴν ἀθηναϊκὴν μαρίδα ἀλλὰ λευκὸν καὶ νοστιμώτερον.
 σούμουλου=(οὐδ.) τὸ δίκτυον τῆς διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων. Λ. Τ.
 Σταυρὸς=(ἀρσ.) ὁ Σεπτέμβριος.
 στερνοπούλ=(οὐδ.) τὸ κατὰ τὸν Αὐγουστον ἐκκολαπτόμενον νεογνὸν τῆς ὀρνίθος.
 σταφλόκφα=(θηλ.) κοῦφα, χωρητικότητος 30—40 δκ. σταφυλῶν χρησιμεύουσα διὰ τὴν μεταφορὰν σταφυλῶν καὶ ἄλλων καρπῶν.
 στοίχσα=(συννηντάτο εἰς τὸν ἀόριστον καὶ τὸν μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς) ἀνέλαβα ἐργασίαν ἐπὶ μισθῷ, ἔγινα ὑπηρέτης.

Τ

ταβλομέσαλο=(οὐδ.) μεγάλη πεισέτα τὴν ὁποίαν εἶχον ἐπὶ τῶν γονάτων ὅλοι οἱ καθήμενοι εἰς τὴν τράπεζαν.

τάφ=(θηλ.) θειάφι, θείον.

τάφιασμα=(οὐδ.) τὸ ράντισμα τῶν κλημάτων διὰ θείου.

ταχταρβάνη=βαρέως πληγόμενος, τὸ περισσότερον ἐκ πτώσεως· π.χ. τὸν Ἰφιράνα ταχταρβάνη.

τέλια=(οὐδ. πλ. ἀριθ.) σύρματα, αἱ τρέσες μὲ τὰς ὁποίας ἐστολίζοντο κατὰ τοὺς γάμους οἱ μελλόνυμφοι καὶ οἱ καλεσμένοι.

τζακοπάνη=(οὐδ.) τοξοειδὲς ὕφασμα καλύπτειν ὀριζοντίως μέρος τι τοῦ ἀνοίγματος τῆς ἐστίας ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Ὑπῆρχον θερινὰ καὶ χειμερινὰ τοιαῦτα.

τζαφάρα=(οὐδ.) ἀπορροφητικὸν ἐργαλεῖον ἐκ χαλᾶμου, εἶχε μικρὰν ὀπὴν εἰς τὸ ἓνα ἄκρον καὶ μεγάλην εἰς τὸ ἄλλο. Ἐχρησίμευε διὰ νὰ ἐξάγουν μικρὰν ποσότητα οἴνου ἢ ρακῆς ἐκ τοῦ ἄνωθεν μέρους τοῦ βαρελίου. τίνα=(θηλ.) ἡ δεξαμενὴ διὰ τῆς ὁποίας διήρχοντο οἱ λουλάδες, διὰ τῶν ὁποίων ἐγίνετο ἡ ἀπόστασις τῆς ρακῆς.

τορακλίη=(οὐδ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς, ὁ ξύλινος σκελετὸς τοῦ μιντεργιοῦ ὅταν ἦτο ἀμετακίνητος.

τριτάκη=(οὐδ.) ἡ τρίτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

τσαβαργιά=(θηλ.) δύο, τρία ἢ καὶ περισσότερα σταφύλια συγκρατοῦμενα ἐξ ἑνὸς κλάδου.

τσαξίργια=(οὐδ. πλ.) ἀνδρικὰ ἐνδύματα (εἶδος ποτουργιῶν).

τσαπί=(οὐδ.) σκαπάνη.

τσαπίτσα=(θηλ.) κασμὰς ἐλαφρὸς διὰ γυναῖκας μὲ πλατεῖαν τὴν αἰχμήν. Ἐχρησίμευε διὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν χόρτων ἀπὸ τὰς ἀμπέλους καὶ ἀβαθὲς σκάλισμα αὐτῶν.

τσάπος=(ἀρσ.) ἡ ἐργασία ποῦ ἐγίνετο μὲ τὰ δικέλια εἰς τὰς ἀμπέλους, ἦτοι τὸ βαθὺ σκάψιμο αὐτῶν.

τσάτσκα=(θηλ.) φιλιτζάνι.

τσατισκόπιατο=τὸ πιάτο τοῦ φιλιτζανιοῦ.

τσικμάς=τὸ ἐξέχον μέρος τῆς οἰκίας (μπαλκόνι). Α. Τ.

τσορβούλια=(οὐδ. ἀρ. πλ.) πρόχειρα ὑποδήματα ἐκ δερματος ἀκατεργάστον. Τὰ κατεσκεύαζον οἱ ἴδιοι οἱ χωρικοί. Ἐλέγοντο καὶ τσαρούχια.

τσορμπατζῆς=(ἀρσ.) ὁ μουχτάρης. Α. Τ.

ις Σωτήρης=(θηλ. πτ. γεν.) τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος.

Φ

φέλγ=(οὐδ.) ἐμβολίασμα, ἐπὶ δένδρων καὶ ἀνθρώπων, ἐμβόλιον.

φιλεμένγ=(οὐδ.) νῆμα.

Φλεβάρς=Φεβρουάριος.

φλογέντζα=(θηλ.) ἀσθένεια μὲ πυρετόν, φλόγωσις.

φουσκιωτή=(θηλ.) εἶδος πίτας. Ἡ οἰκοκυρά ὅταν ἐζύμωνα ἐπλάτυνε
ἔνα δύο ψωμιά διὰ τὰ ψηθοῦν γρηγορώτερον καὶ ἐλέγοντο : φουσκιωτές.

φ'τσι (βουτσι)=(οὐδ.) μεγάλο ξύλινον δοχεῖον χωρητικότητος 2 χιλ.
ἕως 6 χιλ. ὀκάδων. Ἐχρησίμευεν διὰ τὴν ἀποθήκευσιν οἴνου.

Χ

χαῖνς=(τὸ οὐδ. χαῖνκο) ὀκνηρός. Λ. Τ.

χαῖρσίζκο=(τὸ ἄρσ. χαῖρσίζς), κακὸν (ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων). Λ. Τ.

χάκλ=(οὐδ.) κυριολεκτ. δίκαιον. Σημαίνει μισθόν. Λ. Τ.

χαμόραγας=(ἄρσ.) ἀσπάλαξ.

χολομανῶ=στενοχωροῦμαι διὰ μελλοντικὴν δυστυχίαν. Τόνε χολομά-
νσε=περιέγραψε τὴν δυστυχίαν του καὶ τὸ οἰκονομικόν του ἀδιέξοδον ἢ
τὸ ἐπισημὰς τῆς ὑγείας του.

χότζαρς=(ἄρσ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς ἐλέγετο καὶ τσεκμετζές. Ἐρμάριον
μικρὸν εἰσχωροῦν εἰς θήκη. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὰ καταστήματα ὡς
πρόχειρον χρηματοκιβώτιον.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ ΑΥΔΗΜΙΟΥ

Α

- ἀβολιάζω* = συνδέω.
ἀβόλι καὶ *ἀβόλιασμα* = (οὐδ.) σύνδεσις.
ἀδέξος = (ἀδέξα, ο) ἀκατάλληλος. Ἐλέγετο ὁμῶς εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀξιο-
 ποίνων πράξεων. Π. χ. *ἀδέξος κλέφτης* = λίαν ἐπιτήδειος κλέφτης.
Ἀηδιλήμονας = Ἀγ. Παντελεήμων.
Ἀηνώρης = ὁ Ἀπρίλιος.
Ἀηδμήτης = ὁ Ὀκτώβριος.
ἀκατούνευτος = (ἀκατούνετ'—ο) ἀνικάνος.
ἀλαγίτα = (θηλ.) γλύκισμα. Ἐγίνοντο κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀγίων
 Σαράντα Μαρτύρων (9 Μαρτίου). Ἦσαν πολλοὶ ἐξ ἀλεύρου καὶ ἐψήνοντο
 εἰς εἰδικὸν σκεῦος (σάτσι), ἐνίοτε πηλινόν, καὶ κατόπιν ἐρρίπτοντο εἰς διαλε-
 λυμένον μὲ νερὸ πεκμέζι ἢ ζάχαρι. Ἀφοῦ ἐμοῦσκειαν ἐρραντίζοντο μὲ κα-
 νέλα καὶ καρύδια.
Ἀλωνήτης = ὁ Ἰούλιος.
ἀνεβάνω = φέρνω εἰς τὴν μνήμην, κάμνω λόγον.
ἀξτέρα = σάυρα.
ἀργαστήρ = (οὐδ.) παντοπωλεῖον.
ἀρμακὰς = μικρὸς τοπος εἰς τὴν ἄκραν ἐκάστης ἀμπέλου, ὅπου ἦσαν
 μαζεσμένοι οἱ λίθοι οἱ ἐξαχθέντες κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῆς ἀμπέλου.
ἀρμενάκι = (οὐδ.) τὸ χαμαίμηλον.
ἀρσένης = μέλισσα ἀγρία μεγάλου σχήματος.
αὐλακος = αὐλαξ εὐμεγέθης, τοῦ ὁποίου τὸ νερὸ ἐχρησίμευε διὰ τὰ
 κινήση νερόμυλον.

Β

- βαβούλα* = (θηλ.) χρυσόμυγα.
baydadi = εὐτελής οἰκοδομή (τοιχος) ἐκ πηλοῦ καὶ ξύλων. Α. Τ. ¹⁾
baydalās = ἄμπελος ἀφειθεῖσα ἀκαλλιέργητος.
βάλσαρος = ἀσθένεια τῶν ἀμπέλων (ὠίδιον) ἐναντίον τῆς ὁποίας
 ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ θεῖον.

1) = Λέξις Τουρκική.

βαλσαροβαρεμένα=(ἐπιθ. συναντώμενον εἰς οὐδ. γένος) τὰ σταφύλια τὰ προσβεβλημένα ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ βάλσαρα.

βαράδ=(οὐδ.) κινυέλη.

βαρβοῦτες (θηλ. ἀρ. πλ.)=χονδραὶ λευκαὶ μάλλιναι κάλτσαι. Κατεσκευάζοντο εἰς Σχολάριον καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο ὀλίγον εἰς Αὐδήμιον.

βασταγός=(ἀρσ.) ξύλον διχαλωτὸν εἰς τὸ ἓνα μέρος του. Ἐχρησίμευεν κατὰ τὴν φόρτωσιν τῶν ζώων διὰ νὰ στηρίξη τὸ βάρος τοῦ ἑνὸς μέρους.

βατζάκια=(οὐδ.) οἱ κοντοὶ στύλοι, οἱ ὑποβαστάζοντες τὰς ἐξοχὰς τῆς οἰκίας (τοὺς τσιγκμάδες) Λ. Τ.

βέκες=(θηλ. ἐν. ἡ βέκια) τὰ ἀκίνητα καὶ συνεχόμενα ξύλινα καθίσματα τῶν καφενείων. Ἐσυνηθίζετο εἰς τὰς πλευράς τοῦ καφενείου νὰ ὑπάρχουν πέρα ἕως πέρα βέκες.

βέντ=(οὐδ.) τοῖχος χονδρὸς προφυλακτὴρ ἐκ τῶν δομητικῶν ρευμάτων Λ. Τ.

βιδιάζ=εὐδιάζει. Ἐχρησιμοποιεῖτο μόνον εἰς παροιμίαν· «δι δόχω ποὺ πνίγουμε μόνον ποὺ βιδιάζει».

βιρβίνα=ξύλινον μεγάλο δοχεῖον, χωρητικότητος 30—40 ὀκάδων, κάτω φαρδὺ καὶ ἐπάνω στενὸν, με κάλυμμα. Ἐχρησίμευεν διὰ νὰ ἀποθηκεύουν τρόφιμα (τραχανᾶ, μπλήγοροι κ. ἄ).

βιτούλα καὶ *βιτούλι*=(θηλ.) αἷς ποὺ δὲν ἐγέννησεν ἀκόμη.

βλίκια=(οὐδ.) χοιρίδια. Διευρεγέτο καὶ ἐμπόριον χοιριδίων, πρὸς διατροφὴν, διὸ καὶ ἡ φράσις· *πᾶμε στὰ βλίκια*; νὰ ἐμπορευθῶμεν δηλαδὴ χοιρίδια.

βλίκος=(ἀρσ.) φάκελλος.

βλογιά=(θηλ.) ἀσθένεια (εὐφλογία).

βόμβα=ἐλέγετο καὶ βαρέλα. Δοχεῖον ξύλινον χωρητικότητος 400—500 ὀκάδων, χρησίμευον διὰ τὴν ἀποθήκευσιν ρακῆς καὶ διὰ μεταφορὰν οἴνων.

βοῦβζα καὶ *βοῦβζέλα*=(θηλ.) παπαρούνα.

βουμάνικα=(οὐδ. ἐπιμάνικα) πάνινα χονδρὰ ἐπικαλύμματα τῶν χειρῶν. Τὰ ἐχρησιμοποιοῦν τὰ κορίτσια ποὺ εἰργάζοντο εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ μὴ μαυρίζουν τὰ χέρια των.

βούρθονας=(ἀρσ.) μαμοῦδι μεγάλο.

βουχουράκι=(οὐδ.) ὕφασμα λεπτὸν μάλλινον, διὰ γυναικεῖα ἐνδύματα.

βουχουρένια=(γέν. θηλ. συναντᾶται καὶ εἰς τὸ οὐδ. *βουχουρένιο*). τὸ ἐκ λεπτοῦ μαλλίνου ὑφάσματος γυναικεῖον ἐνδυμα.

β'τί=(οὐδ.) δοχεῖον ξύλινον χωρητικότητος 40—50 ὀκάδων. Ἐχρησίμευεν διὰ τὴν μεταφορὰν σταφυλῶν προωρισμένων δι' οἶνον, αἷτινες ἠδύναντο νὰ πιεσθοῦν ὀλίγον ἐντὸς διὰ νὰ χωρέσουν περισσότεραι.

Γ

γαρφαλίδος=τὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ ποῦ εἶχε τις γλάστρες μὲ τὰ λουλούδια

γαῖδουροκυλίστιογια=(θηλ.) τόπος μικρός. Ἐλέγετο ἐπὶ μικρῶν κτημάτων.

Γ'ένάρος=Ἰανουάριος.

γιαλάκι=(οὐδ.) μικρὰ δεξαμενὴ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔτρεχε ἡ βρύσις.

γιαλετζής=(οὐσ. ἄρ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς, κυριολεκτικῶς παραθαλάσσιος, ἐσήμαινε ὅμως τὸν ἀγωγιάτην.

γιαλόβλα=(οὐδ.) μικροὶ λίθοι κείμενοι εἰς τὴν παραλίαν.

γιαπαλάκια=(οὐδ.) εἶδος κοινῆς σταφυλῆς.

γίλερ=(θηλ.) ἱλαρὰ (ἀσθένεια).

γίλι=(θηλ.) (ῥλη) ἐλέγοντο τὰ κατακάθια τοῦ κρασιοῦ.

γιοματῶ=δοκιμάζω τὸ φαγητόν.

γίοστασι=(οὐδ.) θεϊκὸς χαλκός. Δ. Τ.

γιοδέλι=(οὐδ.) μικρὸς κουβάς.

γκαβενές=(ἄρσ.) καφενεῖον.

γκαβές=(ἄρσ.) καφές, καφενεῖον.

γαῖδραρμένης=(ἄρσ.) τὸ χωρὶς εὐωδίας χαμαίμηλον.

γκατζέλι, γκατζέλα=(οὐδ.) πῶλος ὄνου, καὶ θηλυκὴ ὄνος.

γκούγκζα καὶ γκουγκζέλα=παπαρούνα.

γλιακός=(οὐσ. ἡλιακός) σάλα τοῦ σπιτιοῦ.

γνετζίκι=(οὐδ.) δένδρον (ἢ πασχαλιά). Δ. Τ.

γουνάκι=(οὐδ.) ἔνδυμα γυναικεῖον, ἐνδεδυμένον μὲ γοῦναν, ὀλίγον μακρύτερον ἀπὸ τὴν μέσσην.

γραιτζούνα=(θηλ.) δοχεῖον μὲ χέρι, χωρητικότητος ἡμισείας ἕως δύο καὶ τριῶν ὀκάδων ἀπὸ φυτὸν εἶδος κολοκύνθης, ἔχον τὴν λαβὴν εἰς τὴν μίαν τῶν πλευρῶν, χρησιμωτάτη εἰς τὴν πλύσιν καὶ εἰς τὴν μετάγγισιν ὕγρων. Ἐκαλλιεργεῖτο μόνον δι' αὐτὴν τὴν χρῆσιν καὶ ξηρανομένη ἡνοίγετο ἐκ μιᾶς καταλλήλου πλευρᾶς, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι τὸ ὀλιγώτερον μέρος ἀπὸ τῆς λαβῆς πρὸς τὸ ἄνοιγμα.

γρίβα=(θηλ.) ἡ λευκὴ ἡμίονος. Ἐχρησίμευεν ἐνίοτε καὶ ὡς ἐπίθετον τριγενές καὶ τρικατάληκτον.

Δ

δαμλαδίσκε=(συννηντᾶτο εἰς τὸ γ'. πρόσωπον τοῦ ἄορ. τῆς ὀριστικῆς), ἐκ τῆς τουρκικῆς, ἔπαθε ἀποπληξίαν.

δευτεράκι=(οὐδ.) ἡ δευτέρα νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

δευτέρη=(οὐδ.) τὸ ἀβαθὲς σκάψιμο τῶν ἀμπέλων με τσαπίτσα, διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν χόρτων.

δηξος·πηξος=ἐλέγετο εἰς ἀντικατάστασιν δυσωνύμων λέξεων μὴ δυναμένων νὰ ἐπαναληφθοῦν ὑπὸ τοῦ ἐξιστοροῦντος.

δέλη=(οὐδ.) εἶδος σκαπάνης, με δύο αἰχμάς πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

δούρθανος=(ἀρσ.) ὀρμητικὸν ρεῦμα. π.χ. *τρέχ' δούρθανος*.

δουρδοῦνη=(οὐδ.) τηλεσκοπίον.

δουτλίκη=(ἀρσ.) συκομωρεών. Λ. Τ.

δροσαχή=(θηλ.) φυτὸν καλλιεργούμενον εἰς τὴν γλάστρα. Ἄλλαχοῦ *δενδρισάχι*.

δρύμ=(θηλ. ἢ λ. ρύμη συγχωνευθεῖσα με τὸ ἄρθρον τῆς αἰτιατικῆς) στενὴ διάβασις χωρίζουσα δύο ἢ καὶ περισσοτέρας οἰκίας.

Ε

εὐκὲς=οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου.

Ζ

ζαχερὲς=(ἀρσ.) ζωοτροφία. Προμήθεια. Λ. Τ.

Θ

θρακόβολη=(θηλ.) ἡ ζεστή ἀκόμη ἀπὸ τὴν πυρὰν στάκτη, ἀναμεμυγμένη με ὀλίγα ἀγαμμένα κάρβουνα.

Θέρος=(ἀρσ.) ὁ Ἰούνιος.

Κ

καδινπαρμάκια=(οὐδ. συνηντᾶτο εἰς τὸν πλ.) εἶδος σταφυλῶν. Λ. Τ.

καδλανάφης=(ἀρσ.) κανδηλανάπτης. Μικρὰ συσκευὴ τρίγωνος ἀπὸ τενεκὲ καὶ φελόν, ἣτις πλέουσα ἐντὸς τῆς κανδήλας, ἐχρησίμευε διὰ νὰ συγκρατῇ τὸ φυτίλι.

καζάνιασμα=(οὐδ.) ἡ ἐργασία διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῆς ρακῆς.

κακαπείκαστος=(ἐπιθ. ἐκ τοῦ κακῶς ἀπεικάζω, τὸ θηλ. κακαπείκαστ'-ο) ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐννοεῖ εὐκόλως.

καλαδαρίκη=τὸ προχείρως φερόμενον ἀνδρικὸν ἔνδυμα ἐπὶ τῶν ὤμων, χωρὶς νὰ ἔχῃ περασμένα τὰ μανίκια.

καλέβριγα=(θηλ. συνηντᾶτο τὸ περισσότερον εἰς τὸν πληθυντικὸν

καλέβριγες, ὑποδήματα παλαιὰ τὰ ὅποια ἐχρησίμευαν προχείρως εἰς τὰς αὐλὰς. Μτφ. ἄνθρωπος ποῦ περιφέρεται ἀσκόπως καὶ ἐνοχλεῖ τοὺς ἄλλους.

καναράδες=(ἄρσ.) ἀπόκριμνοι βράχοι.

κανδιλῆρ=(οὐδ.) μικρὰ κανδήλα.

καπλαμαῖς=(ἄρσ.) συννεφώδης καιρός.

κάππα=(θηλ.) κουβέρτα ἐκ μαλλίου κατεσκευάζοντο εἰς Σχολάριον.

καταστατός=(ἄρσ.) κόνις ἐκ σίτου λευκοτάτη. Ἐγένετο ὡς ἑξῆς: Ἐμοσκεύετο ἐπὶ ἡμέρας τὸ σιτάρι καὶ κατόπιν ἐπατεῖτο ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν εἰς τὴν σκάφην, ἐστραγγίζετο καλῶς καὶ τὸ ὑγρὸν ἐτοποθετο εἰς κατάλληλα δοχεῖα καὶ κατεστάλαξεν εἰς τὸ κάτω μέρος. Ὁ λευκὸς οὗτος πολτὸς ἐξηραίνετο, ἐτρίβετο καὶ ἐκοσκινίζετο. Ἐχρησίμευε διὰ τὴν κατασκευὴν γλυκισμάτων Τουρκιστὶ νισαστές.

κάτσκανα=(οὐδ. πλ. ἄρ.) ἄνθη τῆς κατσκανιᾶς. Ἐχρησίμευον ὡς τροφή τῶν αἰγοπροβάτων.

κατσκανιά=(θηλ.) δένδρον τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα εἶναι στρογγυλὰ καὶ τὰ ἄνθη κόκκινα.

κιάπεια=καὶ ἔπειτα.

κοδογοῦνη=(οὐδ.) ἔνδυμα γυναικείου καὶ ἀνδρικοῦ ἐνδεδυμένον μὲ γοῦναν, ἔφθανε μόλις εἰς τὴν ἄρχην τῆς μέσης. Τὸ ἐφόρουν αἱ γυναῖκες μὲ φουστάνια καὶ βρακιά, οἱ δὲ ἄνδρες μόνον μὲ τὰ τσαξίγια (ποτούργια).

κολιοκόπανος=κολικόπονος.

κολόβια=(οὐδ.) εἶδος σταφυλῶν, καταλλήλων κυρίως διὰ τὴν ἐξαγωγὴν ρακῆς.

κοπέλλα=(θηλ.) νεάνις. Ἡ τετάρτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

κόρδζα=(οὐδ. πλ. ἄρ.) τὰ ἄγρια ἀπίδια.

κορτζιά=(θηλ.) ἡ ἄγρια πιδιά.

κοτσάκη=(οὐδ.) τὰ διανεμόμενα κατὰ τὸν θάνατον παξιμάδια ἢ ἄρτος μετὰ οἴνου.

κουτσομάντζομαι=βγάζω τὸ ἐπανωφόριόν μου.

κοτσομάντζ=(ἄρσ.) ὁ μὴ φέρων ἐπανωφόριον.

κούκουρο=(οὐδ.) ἐκεῖνα ποῦ κάμνουν οἱ πλάτανοι. Μεταφ. ἀνόητος ἄνθρωπος χωρὶς ἀξίαν. Συνήθως ἐλέγετο: Κούκουρο τ' Ἀβράμ=ἄνθρωπος ὑποκείμενος εἰς εἰρωνείαν.

κουκουροφτεῖες=(θηλ.) δένδρον ἄκαρπον καὶ ἄχρηστον. Συναντᾶται εἰς παροιμίαν: «Σοῦδαι μ' λιές, σοῦδαι φτεῖες, σοῦδαι κι' οἱ κουκουροφτεῖες».

κουμλίτες=(ἄρσ.) τὰ πυκνόρογα σταφύλια.

κουρουμλιά=(θηλ.) Εἶδος δένδρον καρποφόρου.

κρεβατίνα=(θηλ.) ὑφαντικὴ συσκευή. Ἀλλαχοῦ ἀργαλειός.

κύλισμα=(οὐδ.) καλλιεργηθεὶς βαθέως τόπος μὲ σκαπάνας διὰ νὰ φυ-

τευθῆ ἄμπελος ἢ συκομωρεών, π.χ. ἀνοίγ' *κνλζσμα* = καλλιεργεῖ τόπον δασώδη ἢ χέρσον.

Λ

λαμποθήκη = (θηλ.) θήκη ξύλινος κινητή, κρεμασμένη εἰς τὸν τοῖχον, εἰς ἣν ἐτοποθετεῖτο ἡ λυχνία.

λαρδομισάλα = (θηλ.) ἀκάθαρτη γυναῖκα.

λειτουργία = (θηλ.) ἡ εἰς ἐξωκκλήσιον ἀπὸ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν λειτουργία μετ' ἀρτοκλασίας.

λορτοκέρα = (θηλ.) ἡ αἷξ ποῦ εἶχεν ὄρθια τὰ κέρατα. Μτφ. ἡ ἐνοχλοῦσα διὰ τῆς στάσεώς της γυναῖκα χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται. π.χ. τ' ἤρτες κὶ στάθηκες *θροστά μ' μιὰ λορτοκέρα*;

λουλάδες = (ἀρσ. ἀρ. πλ.) οἱ σωλῆνες οἱ διερχόμενοι ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς *τίνας*, διὰ τῶν ὁποίων ἐγίνετο ἡ ἀπόσταξις τῆς ρακῆς.

μαγαζί = (οὐδ.) οἶναποθήκη.

μαλιφατοῦρα = (θηλ.) κατάστημα ὑφασμάτων. Ἐμπορεύματα ὑφασματοπωλείου.

μιλεγιά = (θηλ.) δένδρον τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα ἐχρησίμευον διὰ τὴν βαφήν ἐνδυμάτων.

μιλέϊ = (οὐδ.) κλάδοι *μιλεγιᾶς* (ἡ μελία).

μισάλα = (θηλ.) μεγάλο τετράγωνον σινδόνι στερεὸν καὶ δαντελωτὸν εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς του. Ἐχρησίμευε διὰ νὰ ξηραίνουν τραχανὰ κ.ἄ.

μισάλι = (οὐδ.) πετσέτα, ἡ ὁποία ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ περισσότερον διὰ νὰ περιτυλίγουν τὰ εἶδη ποῦ ἠγόραζαν ἀπὸ τὰ παντοπωλεῖα.

μορομόσκηνα = (οὐδ.) εἶδος σταφυλῶν μυρωδάτων.

μουςτοτραχανᾶς = (ἀρσ.) γλύκισμα οἰκιακόν. Ἐγίνετο μὲ μοῦστον καὶ μὲ σπασμένον σιτάρι· ἐχρησίμευε καὶ ὡς τροφή.

μσάδερα = (οὐδ.) ἐρμάρια μεγάλα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔβαζαν τὰ στρώματα, παπλώματα, χαλιὰ κ.ἄ.

Ν

ναμκιόρς = (τὸ οὐδ. ναμκιόρκο), ἀχάριστος. Λ. Τ.

νοβετσης = ὁ ἐργάτης ποῦ ἐπαράστεκε εἰς τὴν ἐξαγωγήν τῆς ρακῆς. Λ. Τ.

Ε

ξεχαρνιαζω—ἐξάγω τὰ τσίπρα μετὰ τὴν ἐξαγωγήν τῆς ρακῆς.
ξεχαρνιασμα—(οὐδ.) τὸ ἄνοιγμα τῶν λεβήτων (καζανιῶν) καὶ ἡ ἐξαγωγή καὶ ἀπόρριψις τῶν τσίπρων μετὰ τὴν ἐξαγωγήν τῆς ρακῆς.
ξη κι' ἀργυρη—ἄσθένεια (εὐφλογία).
ξομάμ'δο—(οὐδ.) ἡ μεγάλη χρυσόμυγα.
ξέλα—(θηλ.) μεγάλον πήλινον πινάκιον. Μετφ. γλύκισμα, ἀποστελλόμενον ὡς δῶρον μεταξὺ μελλονύμφων.
Ξτὸς—Χριστός.
Ξτὸς καὶ Παναγιά—(ἐπίρρ. Χριστὸς καὶ Παναγιά), φανερώνει δέος, τρόμον.
Ξτοῦ—(θηλ.) Χριστούγεννα. Δεκέμβριος.
Ξτούγεννα—(οὐδ. ἄρ. πλ.) Χριστούγεννα.
ξωγλιακλ—(οὐδ.) ἐξώστης.

ὀβριγιές—φυτὰ φυόμενα εἰς τὰ δάση εὐθὺς μετὰ τὸν ἐρχομὸν τῆς ἀνοιξέως. Ἀλλαχοῦ *ἀβρονιές*. Ἐχρησίμευον ὡς τροφή.
ὀλιμερνός—(ἡ, ὁ). Κάτι ποὺ ἐγένετο ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας π. χ. Ὀλιμερνὸ π'κάμισο. Ὑποκάμισο ποὺ ὑφαίνεται καὶ ἐρράβετο εἰς μίαν ἡμέραν διὰ νὰ τὸ φορέσῃ ὁ πάσχων ἐκ σελήνιασμοῦ καὶ νὰ γίνῃ καλὰ.
οὐματγιές—(θηλ. ἡ οὐματγια) φαγητὸν ποὺ ἐγένετο κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, ἥτοι ἔντερα χοίρου γεμισμένα μετὰ ρύζι, ἐντόσθια καὶ μυρωδικά.

Π

παλαμαριά—θεριστικὸν ἐργαλεῖον, ξύλινον.
παπίτσα—(θηλ.) ὄστρακον ἀπὸ χτένι (τὸ ἐξωτερικὸν του μόνον).
παραβόσκλ—(οὐδ.) ἡ νυκτερινὴ βόσκησις τῶν ζώων (ἵππων, ἡμιόνων, ὄνων).
παρακάτια—(οὐδ.) τὰ νυμφία, κατὰ τὴν Μεγάλην ἐβδομάδα.
περατζάδα—(θηλ.) μικρὸς τόπος.
πετροκόφα—(θηλ.) κοῦφα μικρὴ, χωρητικότητος 10—12 ὀκάδων σταφυλῶν. Ἐλαβε τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν γιὰ τὴν χρησιμοποίησίν της εἰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας καὶ εἰς τὸ ἄνοιγμα ἀγρῶν.
πισ'μονημέρα—(ἐπίσημος ἡμέρα) ἑορτή.

πλάδα=μικρά ὄρνις.

ποδοπάνια=(οὐδ. ἄρ. πλ.) πάνινα καλύμματα τῶν ποδῶν τὰ ὅποια ἐδένοντο μὲ σχοινία ἐξαρωμένα ἐκ τῶν τσαρουχιῶν.

προκοῖδ=(οὐδ.) προκοῖλιον.

πρωτάκι=(οὐδ.) ἡ πρώτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

πυργιάφ=(οὐδ.) μικρὸς πύργος εἰς τὸ ἄνω μέρος τῶν μεγάλων βαρελίων (βουτσίων).

Σ

σαόζω=ταξείδιον εἰς τὰ τουρκοχώρια τοῦ κάμπου. Αἰτῶται μίαν περίπου ἑβδομάδα.

σαιζάκια=(οὐδ.) τὰ ἐξέχοντα μέρη τῆς σκεπῆς (δόροφης). Α. Τ.

σδαιριάζω=συναρμόζω.

σεργέκι=(οὐδ.) εὐτελὴς τροφή. Κατεσκευάζεται ἀπὸ καβουρντισμένα ρεβύθια, ἄλας, ρήγανη καὶ πιπέρι. Ἐχρησιμοποιεῖτο παρὰ τῶν πτωχοτέρων οἰκογενειῶν κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν.

σιδροπάλουκο=(οὐδ.) σιδηροῦν ἐργαλεῖον, αἰχμηρὸν εἰς τὸ κάτω ἄκρον. Ἐχρησίμευεν εἰς τὴν φύτευσιν ἀμπελῶν καὶ ἄλλων δένδρων.

σιδροσίνη=(οὐδ.) σιδηροῦν οἰκιστικὸν σκεῦος. Εἶδος ταψιοῦ μὲ χαμηλὰ χεῖλη, στρογγυλὸν καὶ ἀρκετὰ μεγάλο.

σινανάτ=(οὐδ.) μικρὰ λυχνία.

σκαθί=(οὐδ.) τὸ πτηνὸν κἀνθάρον.

σκέτα=(θηλ. τοῦ σκαθίου) μικρὸν κελαδητικὸν πτηνόν, διετηρεῖτο εἰς κλουβία.

σμαρίδα=(θηλ.) εἶδος ἰχθύος παραπλήσιον μὲ τὴν ἀθηναϊκὴν μαρίδα ἀλλὰ λευκὸν καὶ νοστιμώτερον.

σούγιουλον=(οὐδ.) τὸ δίκτυον τῆς διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων. Α. Τ.

Σταυρὸς=(ἄρσ.) ὁ Σεπτέμβριος.

στερνοπούλι=(οὐδ.) τὸ κατὰ τὸν Αὐγουστον ἐκκολαπτόμενον νεογνὸν τῆς ὄρνιθος.

σταφλόφα=(θηλ.) κοῦφα, χωρητικότητος 30—40 δκ. σταφυλῶν χρησιμεύουσα διὰ τὴν μεταφορὰν σταφυλῶν καὶ ἄλλων καρπῶν.

στοίχσα=(συννητᾶτο εἰς τὸν ἀόριστον καὶ τὸν μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς) ἀνέλαβα ἐργασίαν ἐπὶ μισθῷ, ἔγινε ὑπηρέτης.

Τ

ταβλομέσαλο=(οὐδ.) μεγάλη πεισέτα τὴν ὁποίαν εἶχον ἐπὶ τῶν γονάτων ὅλοι οἱ καθήμενοι εἰς τὴν τράπεζαν.

τάφ=(θηλ.) θειάφι, θείον.

τάφιασμα=(οὐδ.) τὸ ράντισμα τῶν κλημάτων διὰ θείου.

ταχταρβάνη=βαρέως πληγωμένος, τὸ περισσότερον ἐκ πτώσεως· π.χ. τὸν Ἰφιράνα ταχταρβάνη.

τέλια=(οὐδ. πλ. ἀριθ.) σύρματα, αἱ τρέσες μὲ τὰς ὁποίας ἐστολίζοντο κατὰ τοὺς γάμους οἱ μελλόνυμφοι καὶ οἱ καλεσμένοι.

τζακοπάνη=(οὐδ.) τοῖς οἰδῶδες ὕφασμα καλύπτον ὁριζοντίως μέρος τοῦ ἀνοίγματος τῆς ἐστίας ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Ὑπῆρχον θερινὰ καὶ χειμερινὰ τοιαῦτα.

τζαφάρα=(οὐδ.) ἀπορροφητικὸν ἐργαλεῖον ἐκ καλάμου, εἶχε μικρὰν ὀπὴν εἰς τὸ ἓνα ἄκρον καὶ μεγάλην εἰς τὸ ἄλλο. Ἐχρησίμευε διὰ νὰ ἐξάγουν μικρὰν ποσότητα οἴνου ἢ ρακῆς ἐκ τοῦ ἄνωθεν μέρους τοῦ βαρελίου. τίνα=(θηλ.) ἡ δεξαμενὴ διὰ τῆς ὁποίας διηρχοντο οἱ λουλάδες, διὰ τῶν ὁποίων ἐγίνετο ἡ ἀπόσταξις τῆς ρακῆς.

τορακλίκη=(οὐδ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς, ὁ ξύλινος σκελετὸς τοῦ μιντεργιοῦ ὅταν ᾔτο ἀμετακίνητος.

τριτάκη=(οὐδ.) ἡ τρίτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

τσαθαργιά=(θηλ.) δύο, τρία ἢ καὶ περισσότερα σταφύλια συγκρατοῦμενα ἐξ ἑνὸς κλάδου.

τσαξίργια=(οὐδ. πλ.) ἀνδρικά ἐνδύματα (εἶδος ποτουργιῶν).

τσαπί=(οὐδ.) σκάπανη.

τσαπίτσα=(θηλ.) κασμὰς ἐλαφρὸς διὰ γυναικας μὲ πλατεῖαν τὴν αἰχμὴν. Ἐχρησίμευε διὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν χόρτων ἀπὸ τὰς ἀμπέλους καὶ ἀβαθῆς σκάλισμα αὐτῶν.

τσάπος=(ἀρσ.) ἡ ἐργασία ποῦ ἐγίνετο μὲ τὰ δικέλια εἰς τὰς ἀμπέλους, ἦτοι τὸ βαθὺ σκάψιμο αὐτῶν.

τσάτσκα=(θηλ.) φιλιτζάνι.

τσατσκόπιατο=τὸ πιάτο τοῦ φιλιτζανιοῦ.

τσικμάς=τὸ ἐξέχον μέρος τῆς οἰκίας (μπαλκόνι). Λ. Τ.

τσιρβούλια=(οὐδ. ἀρ. πλ.) πρόχειρα ὑποδήματα ἐκ δέρματος ἀκατεργάστου. Τὰ κατεσκεύαζον οἱ ἴδιοι οἱ χωρικοί. Ἐλέγοντο καὶ τσαρούχια.

τσορμπατζής=(ἀρσ.) ὁ μοναχάρος. Λ. Τ.

τς Σωτήρος=(θηλ. πτ. γεν.) τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος.

Φ

φέλγ=(οὐδ.) ἐμβολίασμα, ἐπὶ δένδρων καὶ ἀνθρώπων, ἐμβόλιον.

φιλεμένγ=(οὐδ.) νῆμα.

Φλεβάρς=Φεβρουάριος.

φλογέντζα=(θηλ.) ἀσθένεια μὲ πυρετόν, φλόγωσις.

φουσκιωτή=(θηλ.) εἶδος πίτας. Ἡ οἰκοκυρά ὅταν ἐζύμωνε ἐπλάτυνε

ἕνα δύο ψωμιά διὰ τὰ ψηθοῦν γρηγορώτερον καὶ ἐλέγοντο : φουσκιωτές.

φ'τσι (βουτσι)=(οὐδ.) μεγάλο ξύλινον δοχεῖον χωρητικότητος 2 χιλ.

ἕως 6 χιλ. ὀκάδων. Ἐχρησίμευεν διὰ τὴν ἀποθήκευσιν οἴνου.

Χ

χαῖνς=(τὸ οὐδ. χαῖνκο) ὀκνηρός. Λ. Τ.

χαῖρσίζκο=(τὸ ἀρσ. χαῖρσίζς), κακὸν (ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων). Λ. Τ.

χάκλ=(οὐδ.) κυριολεκτ. δίκαιον. Σημαίνει μισθόν. Λ. Τ.

χαμόραγας=(ἀρσ.) ἀσπάλας.

χολομανῶ=στενοχωροῦμαι δια μελλοντικὴν δυστυχίαν. Τόνη χολομά-
νγσε=περιέγραψε τὴν δυστυχίαν του καὶ τὸ οἰκονομικόν του ἀδιέξοδον ἢ
τὸ ἐπισημὰς τῆς υἱείας του.

χότζαρς=(ἀρσ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς ἐλέγετο καὶ τσεκμετζές. Ἐρμάριον
μικρὸν εἰσχωροῦν εἰς θήκην. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὰ καταστήματα ὡς
πρόχειρον χρηματοκιβώτιον.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ ΑΥΔΗΜΙΟΥ

A

ἀβολιάζω = συνδέω.

ἀβόλι και *ἀβόλιασμα* = (οὐδ.) σύνδεσις.

ἀδέξος = (ἀδέξα, ο) ἀκατάλληλος. Ἐλέγετο ὁμῶς εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀξιοποιῶν πράξεων. Π. χ. *ἀδέξος κλέφτης* = λίαν ἐπιτήδειος κλέφτης.

Ἀηδιλήμονας = Ἀγ. Παντελεήμων.

Ἀηγιώρης = ὁ Ἀπρίλιος.

Ἀηδητήρης = ὁ Ὀκτώβριος.

ἀκατούνετος = (ἀκατούνει — ο) ἀνίκαιος.

ἀλαγίτα = (θηλ.) γλύκισμα. Ἐγίνοντο κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀγίων Σαράντα Μαρτύρων (9 Μαρτίου). Ἦσαν πολλοὶ ἐξ ἀλεύρου καὶ ἐψήνοντο εἰς εἰδικὸν σκεῦος (σάτσι), ἐνίοτε πηλινόν, καὶ κατόπιν ἐρρίπτοντο εἰς διαλυμένον μὲ νερὸ πεკμέζι ἢ ζάχαρι. Ἀφοῦ ἐμύσκειαν ἐρραντίζοντο μὲ κανέλα καὶ καρύδια.

Ἀλωνήτης = ὁ Ἰούλιος.

ἀνεβάνω = φέρνω εἰς τὴν μνήμην, κάμνω λόγον.

ἀξτέρα = σάντρα.

ἀργαστήρ = (οὐδ.) παντοπωλεῖον.

ἀρμακὰς = μικρὸς τόπος εἰς τὴν ἄκραν ἐκάστης ἀμπέλου, ὅπου ἦσαν μαζεσμένοι οἱ λίθοι οἱ ἐξαχθέντες κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῆς ἀμπέλου.

ἀρμενάκι = (οὐδ.) τὸ χαμαίμηλον.

ἀρσένης = μέλισσα ἀγρία μεγάλου σχήματος.

αὔλακος = αὔλαξ εὐμεγέθης, τοῦ ὁποίου τὸ νερὸ ἐχρησίμευε διὰ τὰ κινήση νερόμυλον.

B

baboula = (θηλ.) χρυσόμυγα.

bagdadl = εὐτελής οἰκοδομή (τοιχος) ἐκ πηλοῦ καὶ ξύλων. Α. Τ. 1)

bagdalās = ἄμπελος ἀφειθεῖσα ἀκαλλιέργητος.

balsaras = ἀσθένεια τῶν ἀμπέλων (ὠίδιον) ἐναντίον τῆς ὁποίας ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ θεῖον.

1) = Λέξις Τουρκική.

βαλσαροβαρεμένα=(ἐπιθ. συναντώμενον εἰς οὐδ. γένος) τὰ σταφύλια τὰ προσβεβλημένα ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ βάλσαρα.

βαράδ=(οὐδ.) κυψέλη.

βαρβοῦτες (θηλ. ἀρ. πλ.)=χονδραὶ λευκαὶ μάλλιναι κάλτσαι. Κατεσκευάζοντο εἰς Σχολάριον καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο ὀλίγον εἰς Αὐδήμιον.

βασταγός=(ἀρσ.) ξύλον διχαλωτὸν εἰς τὸ ἓνα μέρος του. Ἐχρησίμευεν κατὰ τὴν φόρτωσιν τῶν ζώων διὰ νὰ στηρίξῃ τὸ βάρος τοῦ ἑνὸς μέρους.

βατζάκια=(οὐδ.) οἱ κοντοὶ στύλοι, οἱ ὑποβαστάζοντες τὰς ἐξοχὰς τῆς οἰκίας (τοὺς τσιγκμάδες) Λ. Τ.

βέκες=(θηλ. ἐν. ἡ βέκια) τὰ ἀκίνητα καὶ συνεχόμενα ξύλινα καθίσματα τῶν καφενείων. Ἐσυνηθίζετο εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ καφενείου νὰ ὑπάρχουν πέρα ἕως πέρα βέκες.

βέντ=(οὐδ.) τοῖχος χονδρὸς προφυλακτὴρ ἐκ τῶν ὀρηκτικῶν ρευμάτων Λ. Τ.

βιδιάζ=εὐδιάζει. Ἐχρησιμοποιεῖτο μόνον εἰς παροιμίαν· «δι δόχῳ ποὺ πνίγουμε μόνον ποὺ βιδιάζ».

βιρβίνα=ξύλινον μεγάλο δοχεῖον, χωρητικότητος 30—40 ὀκάδων, κάτω φαρδύ καὶ ἐπάνω στενὸν με καλυμμία. Ἐχρησίμευεν διὰ νὰ ἀποθήκευσιν τρόφιμα (τραχανά, μπαμπούρι κ.ά.).

βιτούλα καὶ βιτούλι=(θηλ.) αἷξ ποὺ δὲν ἐγέννησεν ἀκόμη.

βλίκια=(οὐδ.) χοιρίδια. Διενεργεῖτο καὶ ἐμπόριον χοιριδίων, πρὸς διατροφὴν, διὸ καὶ ἡ φράσις· *πᾶμε στὰ βλίκια*; νὰ ἐμπορευθῶμεν δηλαδὴ χοιρίδια.

βλίκος=(ἀρσ.) φακέλλος.

βλογιά=(θηλ.) ἀσθένεια (εὐφλογία).

βόμβα=ἐλέγετο καὶ βαρέλα. Δοχεῖον ξύλινον χωρητικότητος 400—500 ὀκάδων, χρησιμεύον διὰ τὴν ἀποθήκευσιν ρακῆς καὶ διὰ μεταφορὰν οἶνων.

βοῦβζα καὶ βοῦβζέλα=(θηλ.) παπαρούνα.

βουμάνγκα=(οὐδ. ἐπιμάνγκα) πάνινα χονδρὰ ἐπικαλύμματα τῶν χειρῶν. Τὰ ἐχρησιμοποιοῦν τὰ κορίτσια ποὺ εἰργάζοντο εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ μὴ μαυρίζουν τὰ χέρια των.

βούρβοννας=(ἀρσ.) μαμοῦδι μεγάλο.

βουχουράκι=(οὐδ.) ὕφασμα λεπτὸν μάλλινον, διὰ γυναικεῖα ἐνδύματα.

βουχουρένια=(γέν. θηλ. συναντᾶται καὶ εἰς τὸ οὐδ. *βουχουρένιο*). τὸ ἐκ λεπτοῦ μαλλίνου ὕφασματος γυναικεῖον ἐνδυμα.

β'τι=(οὐδ.) δοχεῖον ξύλινον χωρητικότητος 40—50 ὀκάδων. Ἐχρησίμευεν διὰ τὴν μεταφορὰν σταφυλῶν προωρισμένων δι' οἶνον, αἷτινες ἠδύναντο νὰ πιεσθοῦν ὀλίγον ἐντὸς διὰ νὰ χωρέσουν περισσότεραι.

Γ

γαρφαλίδος=τὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ ποῦ εἶχε τις γλάστρες μὲ τὰ λουλούδια

γαῖδουροκυλίστιργια=(θηλ.) τόπος μικρός. Ἐλέγετο ἐπὶ μικρῶν κτημάτων.

Γενάρος=Ἰανουάριος.

γιαλάκι=(οὔδ.) μικρὰ δεξαμενὴ ἐν τῷ τῆς ὁποίας ἔτρεχε ἡ βρύσις.

γιαλετζής=(οὐς. ἄρ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς, κυριολεκτικῶς παραθαλάσσιος, ἐσήμαινεν ὅμως τὸν ἀγωγιάτην.

γιαλόβλα=(οὔδ.) μικροὶ λίθοι κείμενοι εἰς τὴν παραλίαν.

γιαπαλάκια=(οὔδ.) εἶδος κοινῆς σταφυλῆς.

γίλερ=(θηλ.) ἱλαρὰ (ἀσθένεια).

γίλι=(θηλ.) (ὑλὴ) ἐλέγοντο τὰ κατακάθια τοῦ κρασιοῦ.

γιοματῶ=δοκιμάζω τὸ φαγητόν.

γιόστασι=(οὔδ.) θεϊκὸς χαλκός. Λ. Τ.

γιοδέλι=(οὔδ.) μικρὸς κουβάς.

γκαβενές=(ἄρσ.) καφενεῖον.

γκαβές=(ἄρσ.) καφές, καφενεῖον.

γαῖδραμένις=(ἄρσ.) τὸ χωρὶς εὐωδίαν χαμαίμηλον.

γκατζέλι, γκατζέλα=(οὔδ.) πῶλος ὄνου, καὶ θηλυκὴ ὄνος.

γκούγκζα καὶ γκουγκζέλα=παπαρούνα.

γλιακός=(οὐς. ἡλιακός) σάλα τοῦ σπιτιοῦ.

γνετζίκι=(οὔδ.) δένδρον (ἢ πασχαλιά). Λ. Τ.

γουνάκι=(οὔδ.) ἐνδυμα γυναικεῖον, ἐνδεδυμένον μὲ γοῦναν, ὀλίγον μακρύτερον ἀπὸ τὴν μέσσην.

γρατζούνα=(θηλ.) δοχεῖον μὲ χέρι, χωρητικότητος ἡμισείας ἕως δύο καὶ τριῶν ὀκάδων ἀπὸ φυτὸν εἶδος κολοκύνθης, ἔχον τὴν λαβὴν εἰς τὴν μίαν τῶν πλευρῶν, χρησιμωτάτη εἰς τὴν πλύσιν καὶ εἰς τὴν μετάγγισιν ὕγρων. Ἐκαλλιεργεῖτο μόνον δι' αὐτὴν τὴν χρῆσιν καὶ ξηραίνομένη ἠνοίγετο ἐκ μιᾶς καταλλήλου πλευρᾶς, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι τὸ ὀλιγώτερον μέρος ἀπὸ τῆς λαβῆς πρὸς τὸ ἀνοιγμα.

γρίβα=(θηλ.) ἡ λευκὴ ἡμίονος. Ἐχρησίμευεν ἐνίοτε καὶ ὥς ἐπίθετον τριγενές καὶ τρικατάληκτον.

Δ

δαμλαδίσκε=(συννηντᾶτο εἰς τὸ γ'. πρόσωπον τοῦ ἄρσ. τῆς ὀριστικῆς), ἐκ τῆς τουρκικῆς, ἔπαθε ἀποπληξίαν.

δευτεράκι=(οὔδ.) ἡ δευτέρα νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

δευτέρω=(οὐδ.) τὸ ἀβαθὲς σκάψιμο τῶν ἀμπέλων μετὰ τσαπίτσα, διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν χόρτων.

δηξος· πηξος=ἐλέγετο εἰς ἀντικατάστασιν δυσωνύμων λέξεων μὴ δυναμένων νὰ ἐπαναληφθῶν ὑπὸ τοῦ ἐξιστοροῦντος.

δκέλι=(οὐδ.) εἶδος σκαπάνης, μετὰ δύο αἰχμάς πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

δούρβανος=(ἀρσ.) ὀρυμνικὸν ῥεῦμα. π.χ. *τρέχ' δούρβανος*.

δουρδούνω=(οὐδ.) τηλεσκοπῶ.

δουτλίκι=(ἀρσ.) συγκομωρεὼν. Λ. Τ.

δροσαχή=(θηλ.) φυτὸν καλλιεργούμενον εἰς τὴν γλάστρα. Ἀλλαχοῦ *δενδρισάχι*.

δρύμ=(θηλ. ἢ λ. ῥύμη) συγχωνευθεῖσα μετὰ τὸ ἄρθρον τῆς αἰτιατικῆς στενὴ διάβασις χωρίζουσα δύο ἢ καὶ περισσοτέρας οἰκίας.

Ε

εὐκὲς=οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου.

Ζ

ζαχερὲς=(ἀρσ.) ζωοτροφία. Προμήθεια. Λ. Τ.

Θ

θρακόβολι=(θηλ.) ἡ ζεστὴ ἀκόμη ἀπὸ τὴν πυρὰν στάκτη, ἀναμεμιγμένη μετὰ ὀλίγα ἀγαμμένα κάρβουνα.

θέρος=(ἀρσ.) ὁ Ἰούνιος.

Κ

καδινπαρμάκια=(οὐδ. συνηντᾶτο εἰς τὸν πλ.) εἶδος σταφυλῶν. Λ. Τ.

καδλανάφτης=(ἀρσ.) κανδηλανάπτης. Μικρὰ συσκευὴ τρίγωνος ἀπὸ τενεκὲ καὶ φελόν, ἣτις πλέουσα ἐντὸς τῆς κανδήλας, ἐκρησσίμευε διὰ νὰ συγκρατῇ τὸ φυτίλι.

καζάνιασμα=(οὐδ.) ἡ ἐργασία διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς ρακῆς.

κακαπείκαστος=(ἐπιθ. ἐκ τοῦ κακῶς ἀπεικάζω, τὸ θηλ. κακαπείκαστ'-ο) ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐννοεῖ εὐκόλως.

καλαδαρίκι=τὸ προχείρως φερόμενον ἀνδρικὸν ἔνδυμα ἐπὶ τῶν ὤμων, χωρὶς νὰ ἔχῃ περασμένα τὰ μανίκια.

καλέβριγμα=(θηλ. συνηντᾶτο τὸ περισσότερον εἰς τὸν πληθυντικὸν

καλέβριγες, ὑποδήματα παλαιὰ τὰ ὅποια ἐχρησίμευαν προχείρων εἰς τὰς αὐλὰς. Μιτφ. ἄνθρωπος ποὺ περιφέρεται ἀσκόπως καὶ ἐνοχλεῖ τοὺς ἄλλους.

καναράδες=(ἄρσ.) ἀπόκριμνοι βράχοι.

κανδιλέρ=(οὐδ.) μικρὰ κανδήλα.

καπλαμαῖς=(ἄρσ.) συννεφώδης καιρός.

κάππα=(θηλ.) κουβέρτα ἐκ μαλλίου· κατεσκευάζοντο εἰς Σχολάριον.

καταστατὸς=(ἄρσ.) κόνις ἐκ σίτου λευκοτάτη. Ἐγίνετο ὡς ἐξῆς: Ἐμυσκεύετο ἐπὶ ἡμέρας τὸ σιτάρι καὶ κατόπιν ἐπατεῖτο ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν εἰς τὴν σκάφην, ἐστραγγίζετο καλῶς καὶ τὸ ὕγρὸν ἐτοποθετο εἰς κατὰλληλα δοχεῖα καὶ κατεστάλαζεν εἰς τὸ κάτω μέρος. Ὁ λευκὸς οὗτος πολτὸς ἐξηραίνετο, ἐτρίβετο καὶ ἐκοσκινίζετο. Ἐχρησίμευε διὰ τὴν κατασκευὴν γλυκισμάτων Τουρκιστὶ νισαστές.

κάτσκανα=(οὐδ. πλ. ἄρ.) ἄνθη τῆς κατσκανιᾶς. Ἐχρησίμευον ὡς τροφή τῶν αἰγοπροβάτων.

κατσκανιά=(θηλ.) δένδρον τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα εἶναι στρογγυλὰ καὶ τὰ ἄνθη κόκκινα.

κιάπέκια=καὶ ἔπειτα.

κοδογοῦνη=(οὐδ.) ἔνδυμα γυναικεῖον καὶ ἀνδρικὸν ἐνδεδυμένον μετὰ γοῦναν, ἐφθανε μολὶς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μέσης. Τὸ ἐφόρουν αἱ γυναῖκες μετὰ φουστάνια καὶ βρακιά, οἱ δὲ ἄνδρες μόνον μετὰ τὰ τσαξίργια (ποτούργια).

κολιοκόπανος=κολικόπονος.

κολόβια=(οὐδ.) εἶδος σταφυλῶν, καταλλήλων κυρίως διὰ τὴν ἐξαγωγὴν ρακῆς.

κοπέλλα=(θηλ.) νεάνις. Ἡ τετάρτη νύμφη τῶν μεταξοσκωλήκων.

κόρδζα=(οὐδ. πλ. ἄρ.) τὰ ἄγρια ἀπίδια.

κορδζιά=(θηλ.) ἡ ἄγρια πιδιά.

κοτσάκι=(οὐδ.) τὰ διανεμόμενα κατὰ τὸν θάνατον παξιμάδια ἢ ἄρτος μετὰ οἴνου.

κουτσομάζομαι=βγάζω τὸ ἐπανωφόριόν μου.

κοτσομάης=(ἄρσ.) ὁ μὴ φέρων ἐπανωφόριον.

κούκουρο=(οὐδ.) ἐκεῖνα ποὺ κάμνουν οἱ πλάτανοι. Μεταφ. ἀνόητος ἄνθρωπος χωρὶς ἀξίαν. Συνήθως ἐλέγετο: Κούκουρο τ' Ἀβράμ=ἄνθρωπος ὑποκείμενος εἰς εἰρωνείαν.

κουκουροφτεῖς=(θηλ.) δένδρον ἄκαρπον καὶ ἄχρηστον. Συναντᾶται εἰς παροιμίαν: «Σοῦδαι μ'λίες, σοῦδαι φτεῖς, σοῦδαι κι' οἱ κουκουροφτεῖς».

κουμλίτες=(ἄρσ.) τὰ πυκνόρογα σταφύλια.

κουρουμλιά=(θηλ.) Εἶδος δένδρου καρποφόρου.

κρεβατίνα=(θηλ.) ὑφαντικὴ συσκευή. Ἀλλαχοῦ ἀργαλειός.

κύλισμα=(οὐδ.) καλλιεργηθεὶς βαθέως τόπος μετὰ σκαπάνας διὰ νὰ φυ-

τευθῆ ἄμπελος ἢ συκομωρών, π.χ. ἀνοίγ' *κνλζσμα* = καλλιεργεῖ τόπον δασώδη ἢ χέρσον.

Λ

λαμποθήκη = (θηλ.) θήκη ξύλινος κινητή, κρεμασμένη εἰς τὸν τοῖχον, εἰς ἣν ἐτοποθετεῖτο ἡ λυχνία.

λαρδομισάλα = (θηλ.) ἀκάθαρτη γυναῖκα.

λειτουργία = (θηλ.) ἡ εἰς ἐξωκλήσιον ἀπὸ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν λειτουργία μετ' ἀρτοκλασίας.

λορτοκέρα = (θηλ.) ἡ αἷξ ποῦ εἶχεν ὄρθια τὰ κέρατα. Μτφ. ἡ ἐνοχλοῦσα διὰ τῆς στάσεώς της γυναῖκα χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται. π.χ. τ' ἦρτες κὶ στάθηκες *θροστά μ' μιὰ λορτοκέρα* ;

λουλάδες = (ἀρσ. ἀρ. πλ.) οἱ σωληνες οἱ διερχόμενοι ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς *τίνας*, διὰ τῶν ὁποίων ἐγίνετο ἡ ἀπόσταξις τῆς ρακῆς.

μαγαζί = (οὐδ.) οἶναποθήκη.

μαλιφατοῦρα = (θηλ.) κατάστημα ὑφασμάτων. Ἐμπορεύματα ὑφασματοπωλείου.

μιλεγιὰ = (θηλ.) δένδρον τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα ἐχρησίμευον διὰ τὴν βαφήν ἐνδυμάτων.

μιλέϊ = (οὐδ.) κλάδοι *μιλεγιᾶς* (ἡ μελία).

μισάλα = (θηλ.) μεγάλο τετράγωνον σινδόνι στερεὸν καὶ δαντελωτὸν εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς του. Ἐχρησίμευε διὰ νὰ ξηραίνουν τραχανὰ κ.ἄ.

μισάλι = (οὐδ.) πετσέτα, ἡ ὁποία ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ περισσότερον διὰ νὰ περιτυλίγουν τὰ εἶδη ποῦ ἠγόραζαν ἀπὸ τὰ παντοπωλεῖα.

μορομόσκινα = (οὐδ.) εἶδος σταφυλῶν μυρωδάτων.

μονστοιτραχανάς = (ἀρσ.) γλύκισμα οἰκιακόν. Ἐγίνετο μὲ μοῦστον καὶ μὲ σπασμένον σιτάρι· ἐχρησίμευε καὶ ὡς τροφή.

μσάδερα = (οὐδ.) ἐρμάρια μεγάλα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔβαζαν τὰ στρώματα, παπλώματα, χαλιὰ κ.ἄ.

Ν

ναμκιόρς = (τὸ οὐδ. ναμκιόρκο), ἀχάριστος. Λ. Τ.

νοβεσῆς = ὁ ἐργάτης ποῦ ἐπαράστεκε εἰς τὴν ἐξαγωγήν τῆς ρακῆς. Λ. Τ.

Ξ

ξεχαρανάζω—ἐξάγω τὰ τσίπρα μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς ρακῆς.
ξεχαράνισμα—(οὐδ.) τὸ ἄνοιγμα τῶν λεβήτων (καζανῶν) καὶ ἡ ἐξαγωγή καὶ ἀπόρριψις τῶν τσίπρων μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς ρακῆς.
ξη κι' ἀργυρῇ—ἀσθένεια (εὐφλογία).
ξομάμ'δο—(οὐδ.) ἡ μεγάλη χρυσόμυγα.
ξτέλα—(θηλ.) μεγάλον πήλινον πινάκιον. Μετφ. γλύκισμα, ἀποστελλόμενον ὡς δῶρον μεταξὺ μελλονύμφων.
Ξτὸς—Χριστός.
Ξτὸς καὶ Παναγιά—(ἐπίρρ. Χριστὸς καὶ Παναγιά), φανερώσει δέος, τρόμον.
Ξτοῦ—(θηλ.) Χριστούγεννα. Δεκέμβριος.
Ξτούγεννα—(οὐδ. ἄρ. πλ.) Χριστούγεννα.
ξωγλζακι—(οὐδ.) ἐξώστης.

ὀβιργιές—φυτὰ φνόμενα εἰς τὰ δάση εὐθύς μετὰ τὸν ἐρχομὸν τῆς ἀνοιξέως. Ἀλλαχοῦ *ἀβρουιές*. Ἐχρησίμευον ὡς τροφή.
ὀλζμερνὸς—(ἡ, ὁ). Κάτι ποῦ ἐγένετο ἐντός μιᾶς ἡμέρας π. χ. Ὀλζμερνὸ π'κάμισο. Ὑποκάμισο ποῦ ὑφαίνεται καὶ ἐρράβετο εἰς μίαν ἡμέραν διὰ νὰ τὸ φορέσῃ ὁ πάσχων ἐκ σέληνιασμοῦ καὶ νὰ γίνῃ καλά.
οὐματιγές—(θηλ. ἡ οὐμάτιγιά) φαγητὸν ποῦ ἐγένετο κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, ἦτοι ἔντερα χοίρου γεμισμένα μετὰ ρύζι, ἐντόσθια καὶ μυρωδικά.

Π

παλαμάριά—θεριστικὸν ἐργαλεῖον, ξύλινον.
παπίτσα—(θηλ.) ὄστρακον ἀπὸ χιένι (τὸ ἐξωτερικόν του μόνον).
παραβόσκκι—(οὐδ.) ἡ νυκτερινὴ βόσκησις τῶν ζώων (ἱππων, ἡμιόνων, ὄνων).
παρακάτια—(οὐδ.) τὰ νυμφία, κατὰ τὴν Μεγάλην ἑβδομάδα.
περατζάδα—(θηλ.) μικρὸς τόπος.
πετροόκφα—(θηλ.) κοῦφα μικρὴ, χωρητικότητος 10—12 ὀκάδων σταφυλῶν. Ἐλαβε τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν γιὰ τὴν χρησιμοποίησίν της εἰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας καὶ εἰς τὸ ἄνοιγμα ἀγρῶν.
πισ'μονιμέρα—(ἐπίσημος ἡμέρα) ἐορτή.

πλάδα==μικρὰ ὕρνις.
 ποδοπάνια==(οὐδ. ἀρ. πλ.) πάνινα καλύμματα τῶν ποδῶν τὰ ὅποια ἐδένοντο μὲ σχοινία ἐξαερώμενα ἐκ τῶν τσαρουχιῶν.
 προκοῖδ==(οὐδ.) προκοίλιον.
 πρωτάκι==(οὐδ.) ἡ πρώτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.
 πυργιάφ==(οὐδ.) μικρὸς πύρος εἰς τὸ ἄνω μέρος τῶν μεγάλων βαρελίων (βουτσίων).

Σ

σαόξω==ταξείδιον εἰς τὰ τουρκοχώρια τοῦ κάμπου. Λήγει μίαν περίπου ἑβδομάδα.
 σατζάκια==(οὐδ.) τὰ ἐξέχοντα μέρη τῆς σκεπῆς (ὀροφῆς). Λ. Τ.
 σδαιριάζω==συναρμολόζω.
 σεργρέκι==(οὐδ.) εὐτελὲς τροφή. Κατεσκευάζεται ἀπὸ καβουρντισμένα ρεβύθια, ἄλας, ρήγανη καὶ πιπέρι. Ἐχρησιμοποιεῖτο παρὰ τῶν πτωχοτέρων οἰκογενειῶν κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν.
 σιδροπάλουκο==(οὐδ.) σιδηροῦν ἐργαλεῖον, αἰχμηρὸν εἰς τὸ κάτω ἄκρον. Ἐχρησίμευεν εἰς τὴν φύτευσιν ἀμπελῶν καὶ ἄλλων δένδρων.
 σιδροσίνη==(οὐδ.) σιδηροῦν οἰκιακὸν σκεῦος. Εἶδος ταψιοῦ μὲ χαμηλὰ χεῖλη, στρογγυλὸν καὶ ἀρκετὰ μεγάλο.
 σινανάι==(οὐδ.) μικρὰ λυχνία.
 σκαθί==(οὐδ.) τὸ πτηνὸν κἀνθαρον.
 σκέτα==(θηλ. τοῦ σκαθίου) μικρὸν κελαδητικὸν πτηνόν, διετηρεῖτο εἰς κλουβία.
 σμαρίδα==(θηλ.) εἶδος ἰχθύος παραπλήσιον μὲ τὴν ἀθηναϊκὴν μαρίδα ἀλλὰ λευκὸν καὶ νοστιμώτερον.
 σούγουλου==(οὐδ.) τὸ δίκτυον τῆς διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων. Λ. Τ.
 Σταυρός==(ἀρσ.) ὁ Σεπτέμβριος.
 στερνοπούλι==(οὐδ.) τὸ κατὰ τὸν Αὐγούστον ἐκκολαπτόμενον νεογνὸν τῆς ὀρνιθός.
 σταφλόκφα==(θηλ.) κοῦφα, χωρητικότητος 30—40 δκ. σταφυλῶν χρησιμεύουσα διὰ τὴν μεταφορὰν σταφυλῶν καὶ ἄλλων καρπῶν.
 στοίχσα==(συννηντᾶτο εἰς τὸν ἀόριστον καὶ τὸν μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς) ἀνέλαβα ἐργασίαν ἐπὶ μισθῷ, ἔγινα ὑπηρέτης.

Τ

ταβλομέσαλο=(οὐδ.) μεγάλη πεισέτα τὴν ὁποίαν εἶχον ἐπὶ τῶν γονάτων ὅλοι οἱ καθήμενοι εἰς τὴν τράπεζαν.

τάφ=(θηλ.) θειάφι, θείον.

τάφιασμα=(οὐδ.) τὸ ράντισμα τῶν κλημάτων διὰ θείου.

ταχταρβάνη=βαρέως πληγωμένος, τὸ περισσότερον ἐκ πτώσεως· π.χ. τὸν Ἰφιωνα ταχταρβάνη.

τέλια=(οὐδ. πλ. ἀριθ.) σύρματα, αἱ τρέσες μὲ τὰς ὁποίας ἐστολίζοντο κατὰ τοὺς γάμους οἱ μελλόννυμφοι καὶ οἱ καλεσμένοι.

τζακοπάνη=(οὐδ.) τοξοειδὲς ὕφασμα καλύπτον ὀριζοντίως μέρος τοῦ ἀνοίγματος τῆς ἐστίας ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Ὑπῆρχον θερινὰ καὶ χειμερινὰ τοιαῦτα.

τζαφάρα=(οὐδ.) ἀπορροφητικὸν ἐργαλεῖον ἐκ καλάμου, εἶχε μικρὰν ὀπὴν εἰς τὸ ἓνα ἄκρον καὶ μεγάλην εἰς τὸ ἄλλο. Ἐχρησίμευε διὰ νὰ ἐξάγουν μικρὰν ποσότητα οἶνου ἢ ρακῆς ἐκ τοῦ ἀνωθεν μέρους τοῦ βαρελίου.

τίνα=(θηλ.) ἡ δεξαμενὴ διὰ τῆς ὁποίας διήρχοντο οἱ λουλάδες, διὰ τῶν ὁποίων ἐγίνετο ἡ ἀπόσταξις τῆς ρακῆς.

τορακλίκη=(οὐδ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς, ὁ ξύλινος σκελετὸς τοῦ μιντεργιοῦ ὅταν ᾗτο ἀμετακίνητος.

τριτάκη=(οὐδ.) ἡ τρίτη νάρκωσις τῶν μεταξοσκωλήκων.

τσαβαργιά=(θηλ.) δύο, τρία ἢ καὶ περισσότερα σταφύλια συγκρατούμενα ἐξ ἑνὸς κλάδου.

τσαξίργια=(οὐδ. πλ.) ἀνδρικά ἐνδύματα (εἶδος ποτουργιῶν).

τσαπί=(οὐδ.) σκαπάνη.

τσαπίτσα=(θηλ.) κασμάς ἐλαφρὸς διὰ γυναῖκας μὲ πλατεῖαν τὴν αἰχμήν. Ἐχρησίμευε διὰ τὴν ἀποκοπὴν τῶν χόρτων ἀπὸ τὰς ἀμπέλους καὶ ἀβαθεῖς σκάλισμα αὐτῶν.

τσάπος=(ἄρσ.) ἡ ἐργασία ποὺ ἐγίνετο μὲ τὰ δικάλια εἰς τὰς ἀμπέλους, ἥτοι τὸ βαθὺν σκάψιμο αὐτῶν.

τσατσκα=(θηλ.) φιλιτζάνι.

τσατσκόπιατο=τὸ πιάτο τοῦ φιλιτζανιοῦ.

τσικμάς=τὸ ἐξέχον μέρος τῆς οἰκίας (μπαλκόνι). Α. Τ.

τσιρβούλια=(οὐδ. ἄρ. πλ.) πρόχειρα ὑποδήματα ἐκ δέρματος ἀκατεργάστου. Τὰ κατεσκεύαζον οἱ ἴδιοι οἱ χωρικοί. Ἐλέγοντο καὶ τσαρούχια.

τσορμπατζῆς=(ἄρσ.) ὁ μοναχάκης. Α. Τ.

τς Σωτήρος=(θηλ. πτ. γεν.) τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος.

Φ

φέλγ=(οὐδ.) ἐμβολίασμα, ἐπὶ δένδρων καὶ ἀνθρώπων, ἐμβόλιον.

φιλεμένγ=(οὐδ.) νῆμα.

Φλεβάρς=Φεβρουάριος.

φλογέντζα=(θηλ.) ἀσθένεια μὲ πυρετόν, φλόγωσις.

φουσκιωτή=(θηλ.) εἶδος πίτας. Ἡ οἰκοκυρὰ ὅταν ἐζύμωνε ἐπλάτυνε

ἕνα δύο ψωμιὰ διὰ τὰ ψηθοῦν γρηγορώτερον καὶ ἐλέγοντο : φουσκιωτές.

φ'τσι (βουτσι)=(οὐδ.) μεγάλο ξύλινον δοχεῖον χωρητικότητος 2 χιλ.

ἕως 6 χιλ. ὀκάδων. Ἐχρησίμευεν διὰ τὴν ἀποθήκευσιν οἴνου.

Χ

χαῖνς=(τὸ οὐδ. χαῖνκο) ὀκνηρός. Α. Τ.

χαῖρσίζκο=(τὸ ἄρσ. χαῖρσίζς), κακὸν (ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων). Α. Τ.

χάγ=(οὐδ.) κυριολεκτ. δίκαιον. Σημαίνει μισθόν. Α. Τ.

χαμόραγας=(ἄρσ.) ἀσπάλαξ.

χολομανῶ=στενοχωροῦμαι διὰ μελλοντικὴν δυστυχίαν. Τότε χολομάνησε=περιέγραψε τὴν δυστυχίαν τοῦ καὶ τὸ οἰκονομικόν τοῦ ἀδιέξοδον ἢ τὸ ἐπισημὰς τῆς ὑγείας τοῦ.

χότζαρς=(ἄρσ.) ἐκ τῆς τουρκικῆς ἐλέγετο καὶ τσεκμετζές. Ἐρμάριον μικρὸν εἰσχωροῦν εἰς θήκην. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὰ καταστήματα ὡς πρόχειρον χρηματοκιβώτιον.

ΕΥΣΤΡ. ΖΗΣΗΣ